

بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران (بر حسب کدهای ISIC)

منیره دیزجی^۱

مریم حبیب پورفتاحی^۲

چکیده:

سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از مسائل عمده اقتصادی مطرح بوده و برای ایجاد و تداوم رشد اقتصادی تشکیل سرمایه در هر کشوری از اهمیت خاصی برخوردار است. در این میان صنعت، یکی از بخش‌های مهم اقتصادی است که نیاز به سرمایه بیشتری دارد و برای توسعه این بخش، رشد سرمایه‌گذاری باید شتاب بیشتری بگیرد. بنابراین هدف از این تحقیق بررسی تأثیر صادرات، تحقیق و توسعه، ارزش افزوده و تورم بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران بر حسب کدهای ISIC می‌باشد. جامعه

۱ نویسنده مسئول، استادیار، گروه اقتصاد، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران mdizaji@yahoo.com

۲ کارشناس ارشد، مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران mariam.habibpour@gmail.com

آماري برای این مطالعه ۲۲ گروه صنعتی طی دوره زمانی ۱۳۷۵-۱۳۹۲ می‌باشد که با مدل اقتصاد-سنجی داده‌های پانل براساس نرم افزار Eviews برآورد شده است. نتایج به‌دست آمده نشان می‌دهد ارزش‌افزوده، صادرات و مخارج تحقیق و توسعه در دوره مذکور تاثیر مثبت و معناداری بر سرمایه‌گذاری در صنایع مورد بررسی داشته‌اند؛ به طوری که افزایش یک درصد ارزش افزوده، صادرات و تحقیق و توسعه به ترتیب ۰/۲۶ ، ۰/۰۹ و ۹۸/۰ درصد منجر به افزایش در سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف شده است. همچنین یافته‌های تحقیق نشان داد عامل تورم اثر منفی و غیرمعنی‌داری بر سرمایه‌گذاری داشته است.

کلید واژه: سرمایه‌گذاری، تحقیق و توسعه، ارزش افزوده، تورم، صادرات.

مقدمه

یکی از مهمترین اهداف اقتصاد کلان، رشد و توسعه اقتصادی است. بر همین اساس دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی هدفی است که تمامی دولت‌ها و برنامه ریزان اقتصادی در جهان بر آن تأکید دارند. از طرفی در تمامی نظریات و الگوهای رشد، سرمایه به عنوان موتور محرکه رشد و توسعه اقتصادی در نظر گرفته شده است. به بیان ساده تر، ضرورت تحقق اهداف کلان اقتصادی؛ یعنی رشد، فراهم آوردن سرمایه کافی به منظور تأمین مالی مورد نیاز طرح‌های زیربنایی می باشد.

تشکیل سرمایه، به عنوان یکی از متغیرهای حیاتی رشد اقتصادی محسوب می‌گردد و نیروهای مولد جامعه را از طریق تولید کالاهای سرمایه‌ای افزایش می‌دهند تا از این طریق بتوانند به تولید کالاهای مصرفی و ضروری مبادرت ورزند. از سوی دیگر عدم تشکیل سرمایه کافی می‌تواند منجر به کاهش بهره‌وری گردد که آن نیز منجر به کاهش سطح درآمد و رشد اقتصادی خواهد شد. به عبارت دیگر، توسعه فعالیت‌های اقتصادی بدون فراهم‌سازی شرایط افزایش تشکیل سرمایه در این فعالیت‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود. شکی نیست که لازمه این امر، کارا عمل کردن بخش دولتی و مشارکت فعال بخش خصوصی در فرایند سرمایه‌گذاری است (شاگری و موسوی، ۱۳۸۲، ۹۳). کلیه مدل‌های ارائه شده در زمینه رشد اقتصادی نظیر مدل رشد هارود- دومار، سولو، نظریه توسعه روستو و مدل رشد

نئوکلاسیک بر اهمیت نقش سرمایه در رشد اقتصادی در کوتاه مدت تأکید دارند (قنبری و همکاران، ۱۳۸۶، ۶۰).

از دیرباز در متون اقتصادی، سرمایه‌گذاری و نرخ رشد آن، به عنوان بارزترین شاخص ارزیابی سیاست‌های اقتصادی مدنظر بوده است (کشاورزبان پیوستی، ۱۳۸۱، ۵۶). مکاتب فکری مختلف، تعاریف متفاوتی از سرمایه‌گذاری ارائه داده‌اند. از لحاظ نظری درباره نقش سرمایه، اقتصاددانان معتقدند که سرمایه شرط لازم رشد و توسعه اقتصادی است (قنبری و همکاران، ۱۳۸۶، ۶۱). بدون توجه به روند تاریخی مباحث سرمایه‌گذاری و با تأکید بر اقتصاد دو بخشی کینز، تعادل در اقتصاد زمانی به وجود می‌آید که مقدار سرمایه‌گذاری با پس‌انداز در هر جامعه از کسر میزان مصرف از درآمد به دست می‌آید. بنابراین هر چه درآمد بیشتر شده، در نهایت به سرمایه‌گذاری بیشتری می‌انجامد. در کشورهای در حال توسعه قسمت اعظم سرمایه‌گذاری‌ها در دست بخش عمومی (دولت) است و این نوع سرمایه‌گذاری‌ها را نمی‌توان با الگوی رفتار سرمایه‌گذاری توضیح داد. حتی به جرات می‌توان گفت در خیلی مواقع دولت به عنوان جایگزین بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری عمل کرده و منجر به دوگانگی صنایع می‌شود، به طوری که دولت با قدرت سرمایه‌گذاری بالاتر و حذف رقبای خصوصی، مدیریت صنایع بزرگ را صاحب شده و بخش خصوصی در حاشیه قرار گرفته و صنایع کوچک را اداره می‌کند (کشاورزبان پیوستی، ۱۳۸۱، ۵۷-۶۰). در هر سال ساختار سرمایه‌گذاری در اقتصاد کلان همواره تابعی از متغیرهای خاص است و اغلب درجه حساسیت متغیر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی نسبت به دیگر متغیرهای اقتصاد کلان بسیار بیشتر است؛ به طوری که شرایط اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیز بر آن اثر قابل توجهی دارند. رشد اقتصادی از جمله متغیرهای مهم در سرمایه‌گذاری بخش خصوصی است چراکه افزایش تولید واقعی کالاها و خدمات می‌تواند منجر به افزایش ظرفیت‌های اقتصادی، اشتغال و نیز افزایش تقاضای کل گردد. رشد اقتصادی، علت صادرات و تغییرات در عوامل کار و سرمایه نیز، علت صادرات هستند. نتیجه آن که بین سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی، ارتباط بازخوردی وجود دارد، یعنی سرمایه از طریق رشد اقتصادی، علت غیرمستقیم صادرات است و نیروی کار نیز به واسطه سرمایه، علت غیرمستقیم رشد اقتصادی است (شارما و دیگران ۱، ۱۹۹۱، ۶۹۸). همچنین اثر تجارت خارجی از جمله افزایش صادرات می‌تواند بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی که تولیدش توان رقابت داشته و قابل صدور است، اثر مثبت داشته باشد که این مسئله می‌تواند باعث بازتر شدن بازار برای کالای مورد نظر گردد و از این رو باعث می‌شود تا توان تولیدکننده به تولید انبوه روی آورد. در این مرحله تولیدکننده می‌تواند هزینه‌های تولید را از طریق افزایش ظرفیت تولید، کاهش دهد و انگیزه

برای سرمایه‌گذاری بیشتر را نیز فراهم کند. اما در مورد واردات، نمی‌توان به این روشنی اظهار نظر کرد، ممکن است واردات به ضربه‌پذیری کالای تولید شده در داخل منجر شود و در نتیجه در بازار تولید داخلی، رکود به همراه آورد (گسگری و همکاران، ۱۳۰۱، ۱۳-۱۱۹).

از جمله متغیرهای موثر دیگر در سرمایه‌گذاری، مخارج تحقیق و توسعه (R&D) است، مخارج تحقیق و توسعه به دلیل ویژگی‌های منحصربه‌فرد خود می‌تواند باعث ارتقای سرمایه‌گذاری در اقتصادهای گوناگون گردد. امروزه گسترش و طراحی محصولات جدید بیش از پیش بعنوان عامل اصلی و نهایی شرکت‌ها مطرح است. در صنعت امروزه که با سرعت سرسام‌آوری در حال تغییر است، توقف ایستایی به منزله مرگ تدریجی یک شرکت خواهد بود و این الزام به دلیل تغییرات و توسعه مداوم تکنولوژی، وجود رقبا و همچنین تعیین اولویت نیاز مشتریان پدید آمده است (موسلسی، ۲۰۱۱، ۲۲، ۱). امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا، سرمایه‌گذاری برای R&D بازتاب یک حرکت سازمانی یا دولتی در جهت فراتر رفتن از سود و بازدهی فعلی و بهبود عملکرد و بازدهی در آینده است. آن چه مسلم است این است که فعالیت‌های R&D باید از مسیر سازمان یا شرکت‌ها و دانشگاه‌ها با سرمایه‌گذاری دولت هدایت شود. واحدهای تحقیق و توسعه در کارخانجات هسته اولیه فعالیت‌های تحقیقاتی در بخش صنعت هستند. این واحدها به طور عمده فعالیت‌هایی از قبیل ارتقاء کیفیت محصول، طراحی محصول جدید، بهینه‌سازی فرایندها، انتقال و جذب فناوری‌ها، کسب دانش فنی برای تولید و غیره را در چارچوب سیاست‌های صاحبان صنایع دنبال می‌نمایند. در بسیاری از شرکتها بخش تحقیق و توسعه در متن فعالیت‌های جاری قرار ندارند و نقش آنها در اثر بخشی فعالیت‌های پژوهشی کم رنگ و حاشیه‌ای است. از مشکلات این واحدها ارتباط با نوع و عملکرد سازمان و مدیریت موسسه و فقدان اعتماد به درجه مفید بودن اینگونه واحدها، کمبود یا نبودن برنامه‌های علمی و منطقی تجربه‌های منفی در خصوص واحدهای تحقیق و توسعه در صنعت است، این عوامل و دیگر عوامل باعث شده واحدهای مذکور به راحتی نتوانند نقش استراتژیک خود را در صنعت ایفا کنند. عوامل سازمانی شامل مدیریت و رهبری، سازماندهی و عوامل درونی واحدهای تحقیق و توسعه شامل تفهیم و تفاهم مناسب اهداف و استراتژی‌ها، سازماندهی فعالیت‌های تحقیق و توسعه، سبک مدیریت و تبیین وظایف و مسئولیت‌های مدیران و کارشناسان شاغل، ویژگی‌های نیروی انسانی و بررسی امکانات و منابع موجود در واحدهای تحقیق و توسعه از عوامل تأثیرگذار بر پیشرفت و موانع رشد فعالیت‌های تحقیق و توسعه می‌باشد. عملکرد واحد تحقیق و توسعه نتیجه همکاری نظام مند مجموعه‌ای از زیرسیستم‌های اصلی است که در کنار یکدیگر وظایف مورد انتظار از واحد تحقیق و توسعه را عملی می‌سازند (یونگ و

همکاران (۲۰۱۵، ۸۴۱، ۱). پراوین ۲، (۲۰۱۲) نیز جذب سرمایه‌گذاری از سوی یک صنعت و یا بنگاه‌های تولیدی را متأثر از عوامل تعیین کننده‌ای مثل سودآوری، اندازه صنعت و یا بنگاه، درجه تمرکز صنعتی و صادرات صنعتی، هزینه‌های توسعه و تحقیق و نرخ ارز دوگانه و چندگانه بین کشورها مطرح می‌کند.

از طرفی تورم، ارزش فعلی سرمایه‌گذاری‌هایی که با چند دوره تأخیر به بازدهی می‌رسند را کاهش می‌دهد و باعث ضرر و زیان به سرمایه‌گذاری‌های دیر بازده می‌شود. تورم و تغییرات زیاد آن موجب عدم اطمینان و در نتیجه سلب انگیزه و تأخیر در تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری می‌شود و تخصیص منابع را دچار اختلال می‌کند، همچنین به سود دهی سرمایه‌گذاری تأثیر منفی دارد (پژویان و خسروی، ۱۳۹۱، ۵). البته نرخ تورم در اغلب مدل‌های مورد بررسی در حقیقت جایگزینی برای نرخ بهره یا پاداش بازار برای سرمایه است. از آنجا که در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، دو نرخ بهره وجود دارد که یکی نرخ بهره اسمی می‌باشد و تحت شرایط خاص توسط مقامات رسمی تعیین می‌شود و دیگری نرخ بهره سرمایه در بازار سیاه که عموماً نرخ بهره رسمی از نرخ بهره بازار سیاه کمتر است. لذا نرخ بهره واقعی در اقتصاد، میانگین وزنی این دو نرخ بهره است که محاسبه و برآورد آن در کشوری مانند ایران، غیرممکن یا با ضریب اطمینان کم است. برای حل این مسئله می‌توان از متغیر جانشین مانند نرخ تورم بجای نرخ بهره استفاده کرد (حجتی و همکاران، ۱۳۸۴، ۱۴۰). در ادامه با توجه به ادبیات موضوع به بیان مختصری از مطالعات انجام یافته در این زمینه، پرداخته می‌شود.

مجیدی فر (۱۳۹۴)، در تحقیقی به بررسی و شناسایی عوامل موثر بر جریان‌ات و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به این نتیجه رسید که توجه به زیرساخت‌های قانونی، تشویق و تقویت سرمایه‌گذاری داخلی بخش خصوصی، توجه به کارایی و بهره‌وری سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در زیر ساخت‌ها و تحقیق و توسعه، توجه به کارایی، بهره‌وری و سطح مهارت نیروی کار و اقداماتی در جهت افزایش ثبات سیاسی کشور شاید بتواند به جذب بیشتر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور ایران منجر شود.

کازمی و همکاران (۱۳۹۲)، به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS پرداخته‌اند. جامعه آماری آنها ۳۹ نفر از اساتید دانشگاهها و مسئولین در کارخانجات و شرکت‌های و کارشناسان سرمایه‌گذاری و اقتصادی دستگاه‌های اجرایی امور اقتصادی و دارایی، استانداری، صنعت معدن و تجارت، اتاق بازرگانی استان یزد بوده‌اند و

از پرسشنامه به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات، استفاده کرده اند. در نتیجه با رتبه‌بندی ۳۳ عامل شناسایی شده و به ترتیب اولویت عواملی از قبیل؛ نرخ ارز، امنیت سرمایه‌گذاری، نرخ انتظاری بازگشت سرمایه، وجود سیاست‌های حمایتی دولت از سرمایه‌گذاری خارجی، امکان نقل و انتقال آزادانه سرمایه و وجود زیرساخت‌های اقتصادی نظیر جاده، انرژی، بنادر، اینترنت و ... بر جذب سرمایه‌گذاری خارجی موثر بوده اند.

میرزاخانی و نوری (۱۳۹۲)، به مطالعه و شناسایی مهمترین عوامل افزایش ریسک سرمایه‌گذاری در بخش صنعت ایران پرداختند. آنها به شیوه مطالعات میدانی و با توزیع پرسشنامه در میان متولیان صنعت و کارشناسان ذیصلاح دستگاههای اجرایی مرتبط با سرمایه‌گذاری صنعتی در سطح کشور مهمترین عوامل اثرگذار بر افزایش دامنه ریسکهای سرمایه‌گذاری در ایران را شناسایی کرده و سپس با رتبه‌بندی مولفه‌ها به روش تحلیل سلسله مراتبی AHP مشخص کرده اند که به ترتیب عوامل بی‌ثباتی در اجرا و تغییرات مکرر در قوانین و مقررات مرتبط با صنعت، مشکلات پرداختهای بخش صنعت بابت مالیات، حق بیمه، تعرفه گمرکی و عوارض، تبعات نوسان شاخصهای اقتصاد کلان از قبیل تورم و نرخ ارز و ... بیشترین تأثیر را بر نوسان دامنه ریسک سرمایه‌گذاری در بخش صنعت کشور ایفا می‌کند.

دریکوند (۱۳۹۲)، به بررسی و تجزیه و تحلیل تأثیر تولید کل صنعت بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت ایران پرداخته که بدین منظور از داده‌های سالانه ۱۳۸۵-۱۳۴۶ با استفاده از روش ARDL و توابع واکنش آنی استفاده کرده است. وی بر اساس نتایج برآورد الگو نشان داد که متغیر تولید کل صنعت تأثیر منفی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی صنعت دارد که این امر نشانگر حاکمیت سرمایه‌گذاری دولتی در بخش صنعت می‌باشد.

کمیحانی و مجاب (۱۳۹۰)، در پژوهشی به بررسی آثار نااطمینانی حاصل از تورم بر سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران پرداخته و نتیجه‌گیری کردند که اقدامات و سیاست‌گذاری‌های دولت به دلیل آثار تورمی که در پی دارد ممکن است موجب افزایش ریسک سرمایه‌گذاری و در پی آن کاهش تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در اقتصاد کشور گردد.

رهر و همکاران (۱۳۸۶)، در مطالعه‌ای به بررسی موانع سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی در ایران پرداخته‌اند، و با استفاده از شاخص ترکیب امنیت سرمایه‌گذاری اثبات می‌نمایند که ایجاد محیطی امن برای موسسه سرمایه‌گذاری و به تبع آن افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی به رشد اقتصادی منجر خواهد شد.

عزیزخانی (۱۳۸۵)، تأثیر وقفه‌های سرمایه‌گذاری بر ارزش افزوده در صنایع مختلف را بررسی کرده و با مدل وقفه‌های زمانی به روش آلمون، وقفه‌های زمانی را برای بخش‌های مختلف صنعت ایران طی سال‌های ۱۳۵۰-۱۳۸۲ تخمین زد. وی نتیجه گرفت که صنعت نساجی و پوشاک، چوب و محصولات چوبی، کاغذ و مقوا، صنایع غذایی و آشامیدنی و صنایع متفرقه، زود بازده و صنایع شیمیایی، ماشین-آلات و تجهیزات، صنایع فلزات اساسی و صنایع محصولات کانی غیر فلزی دیربازده هستند و این نتایج در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌هایی که هدف، رسیدن به بازده سریع‌تر است کمک موثری خواهد کرد.

یونگ و همکاران (۲۰۱۵)، به بررسی عوامل موثر بر تصمیمات شرکت‌های سرمایه‌گذاری R&D پرداختند و بر اساس نتایج حاصل نشان دادند که ظرفیت نوآوری سازمانی و پایداری ارتباط نزدیکی با مخارج سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه داشته و آن هم نقش مهمی در مزیت رقابتی شرکتها دارد. موسلسی (۲۰۱۱)، به بررسی تأثیر سرمایه‌گذاری زیربنائی دولت بر بهره‌وری بخش خصوصی در چهار کشور بزرگ امریکا، انگلیس، فرانسه و آلمان از طریق شکست در بردار هم جمعی از روشی که گریگوری ۱ و هانسن ۲ پیشنهاد داده‌اند، پرداخته است. یافته‌های تحقیق حکایت از آن دارد که (۱) بررسی شکست‌ها می‌تواند برای پیدا کردن روابط غیرجعلی در بلند مدت دارای اهمیت باشد، (۲) هنگامی که شکست اتفاق می‌افتد، در مورد فرانسه و انگلیس کشش تولید نسبت به سرمایه زیربنائی دارای جابجائی منفی بعد از نقطه شکست می‌باشد، (۳) بحران‌های نفتی بر رفتار کوتاه مدت اثر می‌گذارد تا اینکه بر تعادل بلندمدت اثر گذارد و (۴) در چهار کشور مورد بررسی تفاوت‌هایی وجود دارد که بیانگر اهمیت در نظر گرفتن ناهمگنی کشورها به صورت مقطعی است.

چونگ و همکاران ۳ (۲۰۱۰)، جریان سرمایه بخش خصوصی، بازار سهام و رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته را در دوره زمانی (۲۰۰۲-۱۹۸۸) مورد بررسی قرار دادند. آنها با استفاده از روش GMM نشان دادند که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر مثبتی بر رشد دارد در حالی که بدهی خارجی و سرمایه‌گذاری پرتفلیو اثر منفی بر رشد در تمام کشورهای مورد مطالعه دارد. بر اساس نتایج چنانچه توسعه بازار سهام به یک سطح اطمینان آستانه‌ای رسیده باشد، تأثیر منفی جریان سرمایه خصوصی می‌تواند به یک عامل مثبت تغییر یابد، صرف نظر از اینکه در کشورهای در حال توسعه یا توسعه یافته باشد.

1 Gregory

2 Hansen

3 Choong and et al

پرالت و همکاران ۱ (۲۰۱۰)، به بررسی تأثیر سرمایه‌گذاری به تفکیک زیرساخت‌ها در شش کشور آفریقایی بر رشد اقتصادی با استفاده از مدل تعادل عمومی محاسبه‌پذیر پرداخته‌اند و تأثیر سرمایه‌گذاری در زیر ساخت‌های غیرمولد، زیرساخت‌های جاده‌ای، زیرساخت‌های برق و زیرساخت‌های ارتباطی با شیوه‌های مختلف تأمین مالی را با یکدیگر مورد مقایسه قرار داده و در نتیجه سرمایه‌گذاری در زیر ساخت‌های مختلف را بر رشد اقتصادی موثر دانسته‌اند.

بویور ۲ (۲۰۰۳)، عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) در مراکش را از سال ۲۰۰۰-۱۹۶۰ بررسی کرده و عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را به دو دسته متغیرهای ساختاری شامل: اندازه بازار، هزینه واحد نیروی کار در سرمایه انسانی، پویایی اقتصاد و بی ثباتی اقتصاد کلان و متغیرهای بیرونی مانند عملکرد تجارت و رقابت (که به وسیله نرخ ارز تقریب زده می‌شود) تقسیم می‌کند. وی با رگرس کردن ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر متغیرهای ساختاری و بیرونی نتیجه را بدین صورت بیان می‌کند که اندازه بازار، سرمایه انسانی، زیرساخت‌های اقتصادی و باز بودن اقتصاد اثر مثبت بر ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارند ولی هزینه نیروی کار، تورم و نرخ ارز واقعی تأثیری منفی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارند.

اقبالی و همکاران ۳ (۲۰۰۳)، به بررسی رابطه علی میان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از یک طرف و متغیرهای کلان اقتصادی همچون حجم نقدینگی، نرخ تورم و تولید ناخالص داخلی با استفاده از تکنیک علیت گرنجری پرداخته‌اند. آنها نشان دادند که در ایران بین درآمد سرانه، سرمایه‌گذاری دولتی و تورم با سرمایه‌گذاری بلندمدت رابطه تعادلی بلندمدت وجود دارد که در این میان درآمد سرانه حائز اهمیت بیشتری است.

منجمی و هوم ۴ (۱۹۹۸)، ارتباط بین سرمایه‌گذاران خصوصی و مخارج دولتی را در استرالیا، انگلستان و ایالات متحده تخمین زدند. آنها از مدل VAR برای نشان دادن ارتباط بین سرمایه‌گذاری واقعی و دولتی استفاده کرده و نشان می‌دهند که سودآوری شرکت و در بعضی موارد، نرخ بهره، مهمترین متغیرهای موثر در سرمایه‌گذاری خصوصی است. فقط در استرالیا سرمایه‌گذاری خصوصی عکس‌العمل معنی‌داری نسبت به سرمایه‌گذاری دولت نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، سرمایه‌گذاری دولتی، مکمل سرمایه‌گذاری خصوصی است.

1 Perrault and et al

2 Bouoiyour

3 Eghbali, et al.

4 Monadjemian and Hum

با توجه به مباحث فوق و با لحاظ کمبود منابع سرمایه‌گذاری در اکثر کشورهای در حال توسعه، تخصیص بهینه این منابع محدود بین فعالیتهایی که حداکثر کارآمدی را داشته باشند از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. در این فرایند باید ضمن شناسایی مزیت‌های نسبی یک کشور، نسبت به تخصیص بهینه منابع بین بخشهای مختلف اقتصادی بخصوص صنعت اقدام نمود. در اغلب مطالعات انجام یافته قبلی در زمینه سرمایه‌گذاری، عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی یا سرمایه‌گذاری خارجی مورد بررسی قرار گرفته اند و کمتر مطالعه‌ای به بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در بخش صنعت به تفکیک صنایع مختلف ایران برحسب کدهای ISIC پرداخته اند. با توجه به اهمیت موضوع، این پژوهش به دنبال شناسایی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران بوده که در این راستا عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری از جمله تأثیر مخارج تحقیق و توسعه، تورم، صادرات و ارزش افزوده در بخش صنعت به تفکیک صنایع مختلف بررسی می‌شوند و فرضیه‌های تحقیق به صورت زیر می‌باشند:

۱. میزان صادرات بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران برحسب کدهای ISIC تأثیر دارد.
۲. میزان تحقیق و توسعه بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران برحسب کدهای ISIC تأثیر دارد.
۳. میزان ارزش افزوده بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران برحسب کدهای ISIC تأثیر دارد.
۴. تورم بر سرمایه‌گذاری در صنایع مختلف ایران برحسب کدهای ISIC تأثیر دارد.

ابزار و روش‌ها

روش پژوهش تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش علی-تحلیلی می‌باشد. داده‌های تحقیق عمدتاً از جداول آماری سایت مرکز آمار ایران گردآوری شده است. جامعه آماری مورد بررسی شامل صنایع مختلف ایران برحسب کدهای دو رقمی (ISIC) می‌باشد که با استفاده از داده‌های ترکیبی نامتوازن (پانل) با نرم‌افزار ایویوز طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۷۵ مورد بررسی قرار گرفته است. در ویرایش سوم طبقه‌بندی ISIC، صنایع به ۲۳ گروه صنعتی، بر حسب کد دو رقمی ISIC تفکیک شده‌اند. نمونه آماری مورد مطالعه شامل صنایعی با کارگاه‌های ۵۰ نفر کارکن و بیشتر برای ۲۳ گروه صنعتی ۱ براساس ویرایش سوم طبقه‌بندی ISIC است که برحسب کدهای دو رقمی تفکیک شده‌اند.

۱. این گروه شامل صنعت تولید محصولات از توتون و تنباکو، صنایع مواد غذایی و آشامیدنی، تولید منسوجات، تولید پوشاک - عمل‌آوردن و رنگ کردن پوست خردار، دباغی و عمل‌آوردن چرم و ساخت کیف کفش، تولید چوب و محصولات، تولید کاغذ و محصولات کاغذی، انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده، صنایع تولید زغال کک - پالایشگاه‌های نفت و سوخت‌های هسته‌ای، صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی، تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی، تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی، تولید فلزات اساسی، تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر، تولید ماشین‌آلات اداری و حسابرگر و محاسباتی،

مدلی که برای توضیح رفتار متغیرها در این تحقیق به کار رفته، به صورت زیر می باشد:

رابطه (۱)

در اکثر مطالعات تجربی مرتبط با موضوع فرم تعمیم یافته‌ای از تابع تولید کاب داگلاس استفاده می‌شود که با لگاریتم‌گیری (Log) از فرم تابعی مذکور، مدل رگرسیون خطی به دست آمده است. بنابراین مدل تعدیل یافته به صورت زیر است:

رابطه (۲)

اندیس‌های a و t به ترتیب بیانگر گروه صنعتی و سال بوده و متغیرهای مورد استفاده به صورت زیر تعریف می‌شود و تمام متغیرها مربوط به کارگاه‌های ۵۰ نفر کارکن و بیشتر به میلیون ریال و به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶، بر حسب کدهای دو رقمی ISIC می باشند:

Kit: سرمایه‌گذاری ثابت فعالیت‌های صنعتی، و برای به دست آوردن سرمایه‌گذاری به قیمت ثابت از شاخص قیمت محصولات صنعتی استفاده شده است.

Xit: صادرات سرمایه‌های فعالیت‌های صنعتی، که برای تبدیل صادرات سرمایه‌ای به قیمت پایه از شاخص ضمنی صادرات استفاده شده است.

AVit: ارزش افزوده فعالیت‌های صنعتی، برای به دست آوردن ارزش افزوده به قیمت ثابت از شاخص قیمت محصولات صنعتی (Cpit) استفاده شده است.

Init: تورم در فعالیت‌های صنعتی که برای محاسبه آن از شاخص قیمت در فعالیت‌های صنعتی کارگاه‌های ۵۰ نفر کارکن و بیشتر به میلیون ریال (Cpit) استفاده شده است.

تولید ماشین‌آلات مولد و انتقال برق، تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی، تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی، تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم تریلر، تولید سایر وسایل حمل و نقل، تولید میلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر و بازیافت تقسیم‌بندی شده‌اند. اما در کارگاه‌های ۵۰ نفر کارکن و بیشتر، تا سال ۱۳۸۴، هیچ کارگاهی در صنعت بازیافت وجود نداشته و در دوره مورد بررسی (۱۳۷۵-۱۳۹۲) سرمایه‌گذاری، صادرات و ... برای این صنعت برابر با صفر بوده است. بنابراین با حذف صنعت مذکور، نمونه برآوردی مدل برای صنایع بزرگ بر حسب طبقه‌بندی ISIC شامل ۲۲ صنعت می باشد.

RDit: هزینه‌های تحقیق و آزمایشگاهی فعالیت‌های صنعتی، برای تبدیل مخارج اسمی تحقیقات و آزمایشگاه‌ها به مقادیر واقعی از شاخص ضمنی تشکیل سرمایه ثابت استفاده شده‌است، بنابراین در این مطالعه با توجه به عدم وجود شاخص قیمت تعدیل‌کننده **R&D** و با توجه به اینکه **R&D** نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود، از شاخص ضمنی تشکیل سرمایه ثابت برای تعدیل مخارج **R&D** داخلی به قیمت پایه استفاده شده است.

یافته‌ها و تحلیل

قبل از آزمون مدل تحقیق به منظور اطمینان از اعتبار نتایج ابتدا مانایی متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرند. خلاصه‌ی آزمون مانایی برای متغیرهای تحقیق در جدول ۱ آمده است. فرضیه صفر در آزمون‌های این جدول وجود ریشه واحد است. برطبق نتایج و با استفاده از آزمون‌های مختلف، فرض صفر وجود ریشه واحد در مقادیر جاری متغیرها و در سطح اطمینان ۹۹ درصد تایید می‌شود.

جدول (۱): نتایج آزمون مانایی متغیرهای تحقیق

PP- Fisher Chi- Square	ADF- Fisher Chi- Square	Im, Pesaran and Shin W- Stat	Levin, Lin & Chut	آزمون متغیر
۰۶/۱۰۹ (۰۰۰۰/۰)	۷۲/۳۸ (۰۱۲۰/۰)	-۱۴/۳ (۰۰/۰)	۱۳/۱۰ (۰۰/۰)	Log K
۸۶/۲۹ (۱۸۰۰/۰)	۳۸/۲۶ (۰۹۱۳/۰)	-۳۷/۲ (۰۰/۰)	۵/۹ (۰۰/۰)	Log Av
۴۲/۱۸ (۰۰۰۱/۰)	۳۴/۲۰ (۱۱۰۰/۰)	-۵۵/۰ (۰۰/۰)	-۰۲/۵ (۰۰/۰)	Log In
۲۰/۳ (۰۱۰۰/۰)	۸۸/۱۲۰ (۰۰۰۰/۰)	۶۵/۲ (۰۰/۰)	۵/۷ (۰۰/۰)	LogX
۹/۴ (۰۰۰۰/۰)	۴۳/۴ (۰۰۰۰/۰)	۲/۱ (۰۱/۰)	۸/۹ (۰۱/۰)	Log RD

منبع: محاسبات تحقیق

اعداد داخل پرانتز نشان دهنده احتمال پذیرش فرض صفر آزمون است.

به منظور بررسی مشکلات احتمالی هم‌خطی متغیرهای مستقل در مدل، همبستگی متغیرهای مستقل در جدول ۲ برآورد شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان همبستگی متغیرهای مستقل نسبتاً پایین است. علاوه بر آزمون همبستگی متغیرهای مستقل با اضافه و کم کردن متغیرها در

مدل و ارزیابی تأثیر هر یک از آن‌ها بر یکدیگر متغیرهای مستقل تأثیری در معناداری یکدیگر نداشته‌اند. بنابراین می‌توان ادعا کرد متغیرهای مستقل تحقیق عاری از خطای هم‌خطی در مدل‌اند.

جدول (۲): ماتریس همبستگی متغیرهای مستقل

متغیر	۱	۲	۳	۴
شاخص قیمت	۱/۰۰	-	-	-
ارزش افزوده	۰/۵۹***	۱/۰۰	-	-
تحقیق و توسعه	۰/۰۳	۰/۲۲***	۱/۰۰	-
صادرات	-۰/۱۷	۰/۳۲	۰/۶۵**	۱/۰۰

منبع: محاسبات تحقیق

* بیانگر سطح اطمینان ۱۰٪ و ** سطح اطمینان ۵٪ می‌باشند.

در ادامه با استفاده از آماره F همگن بودن واحدهای مورد بررسی آزمون شده است. فرضیه صفر و مقابل این آزمون به صورت زیر است:

H_0 : واحدهای انفرادی همگن می‌باشند (روش OLS)

H_1 : واحدهای انفرادی همگن نمی‌باشند (روش اثرات ثابت FE)

با توجه به اینکه مقدار آماره آزمون F (۱/۲۲)، بیشتر از کمیت بحرانی می‌باشد (همچنین مقدار ارزش احتمال نیز کمتر از ۵ درصد می‌باشد) بنابراین فرضیه صفر به نفع فرضیه مقابل مبنی بر اینکه استفاده از روش FE مناسب است، رد می‌شود.

جدول (۳) نتایج آزمون لیمر جهت تشخیص برآورد مدل

آماره آزمون F لیمر	
نتیجه	مقدار بحرانی
اثرات ثابت	۱/۲۲ (۰/۰۳۲)

منبع: محاسبات تحقیق

با استفاده از آزمون هاسمن به بررسی انتخاب بین الگوی اثرات ثابت و تصادفی پرداخته شده است. فرض اصلی در الگوی اثرات ثابت این است که جزء خطا می تواند با متغیرهای توضیحی همبسته باشد البته با جزء خطای ثابت در زمان، اما در الگوی اثرات تصادفی فرض می شود که همبستگی بین جزء خطاء با متغیرهای توضیحی وجود ندارد. آزمون هاسمن از معیار کای-دو استفاده می کند در صورتی که احتمال اماره آزمون بیش از ۱/۰ باشد در سطح معنی داری ۹۰ درصد می توانیم اثرات تصادفی به اثرات ثابت ارجح می باشد در غیر این صورت اثرات ثابت انتخاب می شود. در جدول ۴ نتیجه حاصل از انجام این آزمون آورده شده است.

جدول (۴): نتایج آزمون هاسمن تشخیص برآورد مدل

نتایج آزمون هاسمن		آزمون آماره X2
نتیجه	مقدار بحرانی	X2 محاسباتی
اثرات ثابت	۴/۸۸ (۰/۰۲۹۹)	

منبع: محاسبات تحقیق

براساس نتایج آزمون هاسمن ملاحظه می شود روشی که برای تخمین تابع مورد نظر ما انتخاب می شود روش اثرات ثابت می باشد. در ادامه مدل سرمایه گذاری مورد بررسی ابتدا بصورت سه متغیره و در نهایت مدل نهایی با چهار متغیر رگرس شده است. در مدل ۱ نتایج تخمین مدل سه متغیره با حضور متغیر تورم، ارزش افزوده و صادرات آورده شده که در آن ضرایب هر سه متغیر معنی دار بوده و R^2 نشان می دهد که ۸۳ درصد از تغییرات سرمایه گذاری توسط سه متغیر مذکور تفسیر می شود. در مدل ۲، تخمین مدل سه متغیره با حضور متغیر تورم، ارزش افزوده و تحقیق و توسعه آورده شده است که در آن متغیر ارزش افزوده و تحقیق و توسعه معنی دار بوده ولی متغیر تورم بی معنی می باشد. R^2 نیز نشان می دهد که ۹۶ درصد از تغییرات سرمایه گذاری توسط سه متغیر تفسیر می شود. سپس در مدل ۳ تخمین مدل سه متغیره با حضور متغیر تحقیق و توسعه، تورم و صادرات انجام یافته است که در آن ضرایب هر سه متغیر معنی دار بوده و R^2 نشان می دهد که ۸۸ درصد از تغییرات سرمایه گذاری توسط سه متغیر تفسیر می شود. همچنین در مدل ۴ نتایج تخمین مدل سه متغیره با حضور متغیر تحقیق و توسعه، ارزش افزوده و صادرات آورده شده که در آن، ضرایب هر سه متغیر معنی دار بوده و R^2 نشان می دهد که ۸۳ درصد از تغییرات سرمایه گذاری توسط سه متغیر تفسیر می شود. در آخر

تخمین مدل نهایی چهار متغیره (مدل ۵) با حضور متغیرهای تورم، ارزش افزوده، صادرات و تحقیق و توسعه می‌باشد که نتایج آن در جدول ۵ آمده است.

جدول (۵): نتایج برآورد مدل به روش اثرات ثابت در حالت های مختلف

۵		۴		۳		۲		۱		مدل
آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	آماره t	ضریب	متغیر
-۱۲/۳	-۰۵/۴*	۰/۲۷	۰/۳۸	-۱/۰۸	-۱/۷۵	-۳/۴۰	-۳/۵۰	-۳/۱۹	-۵/۱۴	C
-۸۶/۰	-۱۸/۰	-	-	-۲/۴۰	-۰/۲۳	-۱/۲۰	-۰/۱۵	۱/۴۰	۰/۲۸	Log In
۱۸/۲	۲۶/۰**	۲/۵۹	۰/۰۸	-	-	۲/۶۰	۰/۳۲	۸/۱۶	۰/۹۶	Log Av
۰۵/۲	۰۹/۰**	۶/۰۷	۰/۷۲	۲/۸۰	۰/۰۸	-	-	۲/۸۰	۰/۳۰	Log X
۰۹/۱۳	۹۸/۰*	۳/۴۶	۰/۲۱	۱۶/۷۱	۰/۹۱	۱۳/۸	۰/۹۶	-	-	Log RD
۹۶/۰		۰/۹۸		۰/۸۸		۹۶/۰		۰/۸۳		R ²
۹۶/۰		۹۶/۰		۰/۸۸		۰/۹۵		۰/۸۲		
۳۴/۹۲		۹۲/۳۴		۲۱۸/۹۶		۳۰۶/۰۲		۶۰/۱۵		F کل

منبع: محاسبات تحقیق

* و ** و *** به ترتیب نشانگر رد فرضیه صفر در سطح معناداری ۰/۱۰، ۰/۰۵ و ۰/۰۱ درصد است. همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، در مدل نهایی مخارج R&D و صادرات اثر مثبت و معنی‌داری بر سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ ایران دارند که بیانگر این است که یک درصد افزایش در مخارج R&D صنایع به میزان ۹۸/۰ درصد سرمایه‌گذاری در این صنایع را افزایش خواهد داد و این نتیجه با چارچوب نظری و تجربی سازگار است (پرالت و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین افزایش یک درصد صادرات محصولات صنعتی سرمایه‌گذاری در این بخش را به میزان ۰۹/۰ درصد بالا خواهد برد (دریکوند، ۱۳۹۱؛ پرالت و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین بر اساس نتایج بدست آمده، ارزش افزوده محصولات صنعتی دارای اثر مثبت و معنی‌دار بر سرمایه‌گذاری در صنایع مورد بررسی دارد و بدین معنی است که یک درصد افزایش در ارزش افزوده صنایع به میزان ۲۶/۰ درصد سرمایه‌گذاری در این صنایع را افزایش خواهد داد. شاهد این مدعا نیز آن است که ارزش افزوده بخش صنعت طی دوره ۱۳۸۶-۱۳۹۰ با رشد های ۱/۱، ۷/۲، ۱/۵، ۱۰ و ۷/۳ درصدی دارای روند صعودی بوده است ولی پس از آن در سال ۱۳۹۱ با تجربه رشد ۵/۹- درصدی روندی نزولی به خود گرفته است. ولی اثر متغیر تورم بر

روی سرمایه‌گذاری در این صنایع منفی و غیرمعنی‌دار می‌باشد. بنابراین سه فرضیه اول مورد قبول بوده و تنها فرضیه ۴ در مورد تاثیر تورم بر سرمایه‌گذاری در صنایع ایران طی دوره مورد بررسی رد می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به این که سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از مسائل عمده اقتصادی مطرح بوده و برای ایجاد و تداوم رشد اقتصادی تشکیل سرمایه بویژه در بخش صنعت به عنوان یکی از بخش‌های مهم اقتصادی هر کشوری از اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین در این مطالعه به ارزیابی اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری (ارزش افزوده، صادرات، فعالیت‌های R&D و شاخص قیمت (تورم)) در صنایع ایران برحسب کدهای ISIC طی دوره زمانی ۱۳۷۵-۱۳۹۲ پرداخته شد. نتایج و پیشنهادات بدست آمده حاکی از تاثیر مثبت و معنی‌داری ارزش افزوده محصولات صنعتی بر سرمایه‌گذاری در بخش صنعت را داشته است. گفتنی است اتخاذ سیاست‌های کلان اقتصادی پولی، مالی، ارزی و تجاری منسجم و هماهنگ نقش موثری در رشد سریع‌تر ارزش افزوده بخش صنعت خواهد داشت. هدایت و کانالیزه کردن منابع مالی به سمت فعالیت‌های مولد صنعتی و معدنی، اولویت‌دهی در تخصیص منابع ارزی برای واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای موردنیاز بخش صنعت و توجه ویژه برای حل مشکلات صنایع استراتژیک و دارای ارتباطات پسین و پیشین بالا از جمله سیاست‌های قابل پیشنهاد در راستای تسریع خروج از رکود می‌باشد.

همچنین تورم و تاثیر آن بر عملکرد اقتصادی از جمله موضوعاتی به شمار می‌رود که بر تصمیمات اقتصادی تاثیر می‌گذارد. از جمله تقاضا برای سرمایه‌گذاری عمدتاً مبتنی بر اطلاعات واحدهای تصمیم‌گیرنده از چگونگی روند حرکتی متغیرهای تأثیرگذار می‌باشد اما زمانی که این تغییرات به صورت ناپایدار و نامنظم شکل می‌گیرد، شرایط نامطمئنی را ایجاد می‌نمایند که تحت این شرایط تصمیمات اقتصادی با مخاطره و هزینه‌های بیشتری همراه خواهند گردید. مطمئناً حذف اثر تورم در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری ممکن نمی‌باشد ولی در این میان استفاده از روشی ساده با کارایی مناسب، قادر خواهد بود بخشی از اثر منفی شاخص قیمت (تورم) را پیش‌بینی، و می‌تواند منابع لازم به منظور حذف اثر تورم را در اجرای پروژه‌ها، تجهیز نماید.

اثر مثبت صادرات محصولات صنعتی بر سرمایه‌گذاری در صنایع بزرگ ایران مبین لزوم افزایش مناسبات تجاری ایران و واحدهای صنعتی بزرگ آن با سایر کشورها (به ویژه کشورهای صنعتی) است. اجرای سیاست توسعه‌ی صادرات موجب هدایت تولید و تخصیص منابع به سوی بخش‌هایی خواهد گردید که کشور در آن نسبت به سایرین دارای مزیت است و این بخش‌ها از کارایی بالاتری نیز

برخوردار خواهند بود. همچنین توسعه‌ی بخش صادراتی، زمینه‌ی آشنایی بخش غیرصادراتی با تکنولوژی‌های نوین و کالاهای سرمایه‌ای موجود در بازار جهانی را فراهم می‌نماید. بنابراین هزینه‌ی نهایی بخش غیرصادراتی نیز کاهش خواهد یافت که منجر به افزایش تولید و کاهش قیمت خواهد گردید.

همچنین براساس نتایج تحقیق فعالیت‌های R&D، سرمایه‌گذاری در صنایع مورد بررسی را به طور مثبت و معنی‌دار تحت تأثیر قرار می‌دهد. با توجه به اینکه صنایع کشورهای در حال توسعه (از جمله ایران)، قادر به سرمایه‌گذاری بیشتر در R&D نیستند و همچنین با توجه به اینکه در بیشتر موارد بازدهی اجتماعی فعالیت‌های R&D به مراتب بیشتر از بازدهی خصوصی آن است، بنابراین توصیه می‌شود حمایت دولت از فعالیت‌های R&D واحدهای صنعتی بزرگ کشور افزایش یابد.

منابع

- ۱- پژوهیان، جمشید، و خسروی، تانیا، تأثیر تورم بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، ۱۳۹۱، سال اول، زمستان، شماره چهارم، ص ۱۷-۱.
- ۲- رهبر، فرهاد، مظفری خامنه، فرشید، و محمدی، شاپور، موانع سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، ۱۳۸۶، سال ۴۲، شماره ۴، ص ۱۳۸-۱۱۱.
- ۳- حجتی، زیبا، اقبالی، علیرضا و حلافی، حمیدرضا و گسگری، ریحانه، پیامدهای سیاست مالی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۱۳۸۴، سال هفتم، شماره ۲۲، ص ۱۵۶-۱۳۳.
- ۴- دریکوند، سمیرا، بررسی تأثیر تولید کل صنعت بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در صنعت ایران، اولین همایش الکترونیکی ملی چشم‌انداز اقتصاد ایران، ۱۳۹۲، آذرماه، ص ۱۶-۱.
- ۵- شاکری، عباس، و موسوی، میرحسین، بررسی عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی در بخش کشاورزی، اقتصادکشاورزی و توسعه، ۱۳۸۲، پاییز و زمستان، شماره ۴۳ و ۴۴، ص ۹۱-۱۰۳.
- ۶- کشاورزبان پیوستی، اکبر، برآورد تابع سرمایه‌گذاری خصوصی در بخش صنعت ایران (۱۳۵۰-۱۳۷۷) به روش هم‌انباشتگی، فصلنامه برنامه‌بودجه، ۱۳۸۱، شماره ۵، ص ۷۹-۵۵.
- ۷- عزیزخانی، فاطمه (۱۳۸۵)، تأثیر وقفه‌های سرمایه‌گذاری بر ارزش افزوده در صنایع مختلف، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سال ۱۳، شماره ۵۲، ص ۱۹۶-۱۶۹.

۸- قنبری، علی، آقای خوندایی، مجید و رضایی، محمد، بررسی آثار سیاست مالی بر سرمایه-گذاری بخش خصوصی در ایران، دو فصلنامه برنامه و بودجه، ۱۳۸۶، پاییز و زمستان، شماره ۱۰۵، ص ۵۹-۸۴.

۹- کاظمی، اعظم، بیک، مجید، هادیان، الهام، و حکیمی، فاطمه، شناسایی و اولویت بندی عوامل موثر بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS.

فصلنامه سیاست های مالی و اقتصادی، ۱۳۹۲، ش ۴، ص ۴۵-۷۲.

۱۰- کمیجانی، اکبر، و مجاب، رامین، رابطه نااطمینانی تورم و سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران، پژوهش‌نامه اقتصادی، ۱۳۹۰، سال ۱۱، شماره ۲، ص ۳۰-۱۱.

۱۱- گسگری، ریحانه، حسنعلی قنبری و علیرضا اقبالی، بی ثباتی در اقتصاد کلان و سرمایه گذاری بخش خصوصی در ایران، پژوهش‌نامه اقتصادی، ۱۳۸۵، زمستان، شماره ۲۳، ص ۱۳۲-۱۱۳.

۱۲- مجیدی فر، محمدمسعود، بررسی و شناسایی عوامل موثر بر جریان‌ات و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی، شرکت علمی پژوهشی و مشاوره‌ای آینده‌ساز، ۱۳۹۴، ص ۱۵-۱.

۱۳- میرزاخانی، حسن، و نوری، عباس، شناسایی مهمترین عوامل افزایش ریسک سرمایه گذاری در بخش صنعت ایران و ارائه راهکارهایی به منظور کاهش آثار منفی آنها، مجله اقتصادی، ۱۳۹۲، شماره ۱۰ و ۹، ص ۲۳-۴۸.

14- Bouoiyour, J. (2003), The Determining Factors of Foreign Direct Investment in Morocco, University de Pau et des Pays de Padour.pp.91-105. Online at

[https://mpira.ub.uni-muenchen.de/37326/MPRA Paper No. 37326](https://mpira.ub.uni-muenchen.de/37326/MPRA_Paper_No._37326), posted 20. April 2012 01:40 UTC.

15- Choong, C.H, Zubaidi, Baharumshah, & Yusop, Z.M., Shah, Habibullah (2010), Private Capital Flow, Stock Market and Economic Growth in Developed and Developing Countries: A Comparative Analysis, Japan and the World Economy, Vol.22, PP. 107-117.

16- Eghbali, A.R, R. Gaskari & H. R. Hallafi.(2003), The Effects of Economic Variables on Private Investment, Fourth International Scientific Conference: Investment in the Future, Proceeding, Varna Bulgarian, Sep 2003.

- 17- Monadjemiand, Hum, H. (1998) Private and Government Investment: A Study of Three OECD Countries, *International Economic Journal*, Vol. 12, No. 2. PP. 93-104
- 18- Musolesi, Antonio (2011), On public capital hypothesis with breaks, *Economics Letters*, Vol. 110, Issue 1, PP. 20-24.
- 19- Pravin, J. (2012), Determinants of foreign direct investment in BRICS economies: Analysis of economic, institutional and political factor, Indian Institute of Foreign Trade (IIFT), IIFT Bhawan, B-21, Qutab Institutional Area, New Delhi- 110016, India.
- 20- Perrault, J.F., Savard, L., & Estache, A. (2010), The Impact of Infrastructure Spending in Sub-Saharan Africa a CGE Modeling Approach, The World Bank, Policy Research working paper ; no. WPS 5386. Washington, DC: World Bank, <http://documents.worldbank.org/curated/en/2010/07/12593301/impact-infrastructure-spending-sub-saharan-africa-cge-modeling-approach>.
- 21- Sharma, S.C., M. Norris & Cheugn, D.W. (1991), Exports and Economic Growth in Industrialized Countries, *Applied Economics*, vol. 23, pp. 697-708.
- 22- Yung, L.L., Feng, J.L., & Yi, H.L., (2015), Factors affecting firm's R&D investment decisions, *Journal of Business Research*, JBR-08234, No. 5. pp 840- 844.

فرم اشتراک فصلنامه مطالعات کمی در مدیریت
دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر

الف) اطلاعات فردی	
نام خانوادگی:	نام:
رتبه علمی (اختیاری):	محل فعالیت
	آخرین مدرک تحصیلی (اختیاری)
ب) اطلاعات مربوط به مؤسسات و کتابخانه‌ها	
نام مؤسسه/کتابخانه:	وابسته به:
ج) نشانی گیرنده	
آدرس:	
صندوق یا کدپستی:	تلفن:
تلفن همراه:	نمابر:
	پست الکترونیک:
د) شماره مجله درخواستی و نحوه دریافت آن را مشخص نمایید.	
شماره درخواستی:	
دانلود از سایت نشریات تخصصی	دریافت نسخه چاپی:

استان زنجان، کیلومتر ۴ جاده ترانزیت ابهر، بلوار دانشجو، مجتمع دانشگاهی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، ساختمان امام علی، دانشکده علوم انسانی،
کدپستی ۴۵۶۱۹۳۴۳۶۷

تلفن: ۰۲۴-۳۵۲۲۶۰۸۰، نمابر: ۰۲۴-۳۵۲۲۶۹۸۸

http://qrm.abhariau.ac.ir Email : qrm.abhar@gmail.com
mohammadjalilee@yahoo.com